

DISTINCTIO XX

Brevissima ac resolutissima divisio huius distinctionis, in qua quidem de divinarum personarum aequalitate pulchre peragitur.

NUNC OSTENDEMUS etc. Haec est distinctio 20, in qua Magister ostendit divinarum personarum aequalitatem, ex eo quod habent virtutem et potestatem, et dividitur in duas partes. Quia primo Magister istud probat auctoritate. Secundo ratione ibi, 'item alio modo'. Prima in duas, quia primo circa illud propositam veritatem, quam sentit, ponit, et auctoritatibus sanctorum munit. Secundo quandam cavillationem, quae huic veritati videtur esse contraria, tollit ibi, 'sed inquis pater'. Tunc sequitur illa pars, item alio modo tibi magister primo probat suum propositum. Secundo removet quod suo proposito videtur esse contrarium ibi, 'sed forte dices' etc. Prima in duas, quia primo probat intentum ratione ducente ad impossibile. Secundo, ratione accepta ex similitudine ibi, 'Hoc autem per similitudinem'. Circa hanc distinctionem quaero hanc quaestionem.

[191]

An divina omnipotentia Dei filio perfecte conveniat?

Potentia quidem generandi ab omnipotentia absolute sumpta non excluditur, quae sane cum a Dei filio minime secludatur, profecto divina in eo omnipotentia reperitur.

UTRUM omnipotentia divina perfecte conveniat filio? Et videtur quod non, quia illi perfecte non convenit omnipotentia, cui deficit aliqua potentia. Sed filio deficit aliqua potentia, puta potentia generandi, cum ipse non possit generare, ergo etc. CONTRA, si omnipotentia perfecte non conveniret filio, tunc filius non esset perfecte deus. Consequens est falsum, quia dicitur in Symbolo de filio: 'Perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali' etc. Probo consequentiam, quia omnipotentia est proprietas solius dei. Sed cui perfecte non convenit aliqua proprietas, ipsum non est perfecte illud, cuius est proprietas, ergo etc. Hic quattuor sunt videnda. Primo, utrum potentia generativa comprehendatur sub omnipotentia. Secundo, dato quod sic, utrum alicui possit convenire omnipotentia, cui tamen repugnat generare? Tertio, utrum omnipotentia perfecte conveniat filio? Et quarto, utrum perfecte conveniat Spiritui Sancto?

QUANTUM AD PRIMUM sic procedam. Primo enim ostendam quod omnipotentia considerata absolute comprehendit potentiam generandi. Secundo, quod omnipotentia filii comprehendit potentiam generandi. Tertio, ostendam quod quidam in ista distinctione arguentes contra dominum Aegidium ipsum non intelligunt, nec dicta sua fideliter conscripserunt. Quarto, ponam circa istum articulum modos dicendi aliquorum doctorum, et eis obviabo, inquantum dictis nostris videntur esse contrarii. PRIMUM patet, quia perfectissima potentia non excluditur ab omnipotentia. Sed potentia generandi in divinis est perfectissima potentia, ergo etc. Maior de se patet. Minorem probo, quia potentia qua producitur productum nobilissimum est nobilissima potentia. Sed potentia generandi producitur filius Dei, qui est productum nobilissimum, ergo etc. 2. Praeterea, omne illud quod perfectam habet rationem alicuius termini comprehenditur sub illius termini universali distributione. Sed potentia generandi habet perfectam rationem potentiae, ergo comprehenditur cum dicitur omnipotentia, quia tunc hic terminus potentia universaliter distribuitur. 3. Praeterea, non magis habet rationem potentiae potentia creandi, quam potentia generandi. Sed potentia creandi comprehenditur sub omnipotentia, ergo et generandi. 4. Praeterea, omne illud, quod est principium productivum alicuius termini realis productione reali comprehenditur sub omnipotentia. Sed essentia divina,

quae est ipsa potentia generandi, ut patuit superius, est principium productivum termini realis, puta filii et productione reali, puta ipsa generatione, ergo etc. SECUNDO DICO quod potentia generandi comprehenditur sub omnipotentia filii quantum ad suum principale significatum, quia illa potentia, quae vere est in filio, comprehenditur sub omnipotentia filii. Sed potentia generandi vere est in filio saltem quo ad suum principale significatum, ut superius probavi distinctione 7. Maior patet, quia potentiam vere esse in aliquo omnipotente, quae tamen non includatur sub sua omnipotentia, esset oppositum in adiecto. Minor ut dixi probata est distinctione 7. 2. Praeterea, in generatione filii, ut patuit superius, idem est potentia productiva, sive potentia generandi, et terminus generationis. Sed terminus generationis vere est in filio, puta ipsa divina natura, quae est terminus formalis ipsius divinae generationis, ergo et principium generandi erit in eo. Quantum tamen ad suum consignificatum sive connotatum, potentia generandi non comprehenditur sub omnipotentia filii, quia ut sic nihil aliud dicit, nisi respectum paternitatis, sine quo habens huiusmodi potentiam non potest generare; sicut si aliquis ignis, quacunque virtute fieret, qui perfectam haberet igneitatatem, sine tamen calore potentia generandi ignem utique haberet, quamvis nunquam ignem posset generare, et illa videtur expressa nostri doctoris intentio tam in illa distinctione, quam in alia, ubi ait, 'eandem potentiam generandi, quae est in patre, esse in filio quamvis sub opposite respectu'. EX QUO PATET quod quidam minus iuste Doctorem nostrum impugnant. Dicunt enim Doctorem hic dicere potentiam generandi non pertinere ad omni potentiam, cuius oppositum ipsi probant, et stat virtus rationis in hoc. Quia, cum omnipotentia, ut in patre est, sit perfectio simpliciter et ut sic, ad ipsum pertineat potentia generandi, ergo, si potentia generandi esset impossibilis filio, aliqua perfectio simpliciter esset impossibilis filio; et sic filius non esset simpliciter perfectus. 4. Praeterea, quodcumque aliqua sic se habent ad omnipotentiam, quod omnipotentia unius plura claudit in se, quam omnipotentia alterius, illa non sunt paria in omnipotentia, ergo impossibile est potentia generandi claudi in omnipotentia patris, et non in omnipotentia filii. 3. Praeterea, arguunt contra quoddam dictum doctoris. Dixit enim Doctor quod filius non potest generare, quia contradictionem implicaret. Si enim posset in actum generationis, tunc generaret, quia in perpetuis non differt esse et posse. Sed si generaret, tunc esset pater. Si esset pater, tunc non esset filius, quia pater et filius in divinis distinguuntur oppositis proprietatibus. Ergo de primo ad ultimum, si filius in divinis posset in actum generationis, tunc filius non esset filius, propter quod filium non posse generare non derogat omnipotentiae filii, quia non posse ea, quae contradictionem implicant, non derogat omnipotentiae. CONTRA illud arguit sic. Quamvis sic describatur omnipotentia, omnipotentia est potentia attingens omne possibile contradictionem non implicans tamen in hac descriptione implicatio contradictionis sumitur absolute, et non per comperationem ad agens, alioquin quodlibet agens esset omnipotens, quia quodlibet agens potest in omne illud, quod naturae suae congruit et non repugnat, seu non contradicit sibi, ergo relinquitur quod de ratione omnipotentiae sit attingere omne illud, quod absolute et in se non implicat contradictionem. Et infra eadem quaestione ille idem ponens in hac materia suam opinionem ait quod potentia generandi non clauditur sub omnipotentia, quia potentia generandi non est potentia productiva, sed est potentia entitativa; posse enim generare non est posse elicere generationem, sed est posse esse generationem et posse esse patrem; omnipotentia autem est potentia productiva; ex hoc enim Deus est omnipotens, inquantum omnis potentia productiva continetur in una Dei potentia eminentur, igitur, ut dicunt, potentia generandi non clauditur sub omnipotentia. SED DICTA ILLA multipliciter deficiunt. Primo enim deficit illa positio in eo, quod negat potentiam generandi esse potentiam productivam, quia potentia generantis, qua inesse genito ponitur verus terminus realis, illa est vere productiva. Sed potentia generandi est potentia generantis, scilicet patris qua in esse genito ponitur verus terminus realis, scilicet filius, ergo est potentia productiva. Maior patet, quia generans per talem potentiam [192] huiusmodi terminum non potest inesse genito ponere, nisi ipsa generatione, et per consequens productione. Propter quod

necessario potentia huiusmodi generantis erit productiva. Minor autem, quantum ad omnes suas partes fundatur in fide catholica.

2. Praeterea, si potentia generandi in divinis non est productiva, tunc filius in divinis non esset productus. Consequentia patet, quia ad oppositum consequentis sequitur necessario oppositum antecedentis. Falsitas consequentis patet, quia esse productum est consequens ad esse genitum, quia omne genitum est productum, sed non e converso, ergo, si filius in divinis non esset productus, non esset genitus, quod est contra fidem. Etiam est implicatio contradictionis, quia ad non genitum sequitur non filius, igitur, si filius non esset genitus, tunc esset filius et non esset filius. Consequentia iterum patet, quia omnis terminus productus praesupponit producentis potentiam productivam. 3. Secundo, praedicta positio deficit in eo, quod dicit quod posse generare non sit posse elicere generationem, quia omne illud, quod vere est opus naturae, est aliquid elicited ab operante per naturam. Sed Damascenus libro I, ubi agit de generatione divina, ait quod generatio est opus naturae. Maior patet, quia omne opus est aliquid elicited ab ipso operante. Si igitur generatio est quid elicited, tunc posse generare est posse elicere generationem. 4. Praeterea, tu accipis pro eodem posse generare et potentiam generandi, ut patet in dictis tuis. Si ergo posse generare esset potentia entitativa et idem, quod esse generationem, tunc potentia generandi esset quid relativum seu notionale, et non esset quid absolutum, sive ipsa natura divina, cuius utriusque oppositum probavi multipliciter superius distinctione 7. 5. Tertio deficit ille doctor in his, quae induxit contra dominum Aegidium. Primae enim duae rationes in nullo sunt contra Aegidium, quia ubicunque unquam locutus est de illa materia, ibi expresse ponit potentiam generandi eandem, quae est in patre esse in filio, quamvis non sub eodem respectu, sicut patet evidenter in suo scripto super primum Sententiarum. Primae igitur duae rationes non sunt contra doctorem, tamen volo respondere ad eas. AD PRIMUM Igitur dicendum, quod potentia generandi non propriae dicitur perfectio, cum non habeat se per modum inhaerentis, quia cum generatio sit opus naturae, potentia generandi est ipsa divina natura, quae in se unitissime et perfectissime comprehendit omnem perfectionem formaliter aut virtualiter sive eminenter. Ratio etiam falsum assumit, quia doctor nunquam dixit potentiam generandi esse impossibilem filio, quia cum ipse expresse dicat potentiam generandi esse divinam naturam, in qua genitum assimilatur gignenti. Ipse diceret divinam naturam esse impossibilem filio, si potentiam generandi diceret ei esse impossibilem. FORTE DICES, si doctor tuus non dixit potentiam generandi esse impossibilem filio, tamen dixit aequivalens, quia ipse ait distinctione 20 quaestione 2 filium non posse generare. RESPONDEO QUOD talem aequivalentiam habeas tibi, quia nec doctor, nec eius discipuli huiusmodi aequivalentiam acceptabunt, quia per posse generare debet intelligi potentia generativa, ut prorumpit in actum generationis. Quia cum non possit potentia, nisi ut est coniuncta respectui proposito ad generationem, puta paternitati, qui quidem respectus cum non possit esse in filio propter oppositionem, quam habet ad filiationem, ideo posse generare congrue negatur a filio. Sed potentia generandi, quantum ad suum principale significatum, abstrahit a tali respectu, ut probatum est in distinctione 7, ideo non est aequivalens dicere potentia generandi et posse generare. AD SECUNDUM dicendum quod ratio non est contra nos, quia nos concedimus potentiam generandi pertinere ad omnipotentiam filii illo modo, quo dictum est supra. Ad tertium respondet doctor noster personaliter, quia secundum ipsum et secundum veritatem quandocunque aliquid secundum se non est impossibile, si alicui supposito repugnat non ex defectu alicuius naturae, seu alicuius esse deficientis supposito, oportet quod talis implicatio contradictionis attendatur ex repugnantia formali suppositi illius respectu talis rei, nec ex hoc in huiusmodi supposito potest argui aliquid impotentia, seu diminutio omnipotentiae, propter quod filius plenam habet omnipotentiam sicut pater, quamvis potentia generandi, quae vere est in supposito filii non prorumpat in actum generationis, quia talis actus repugnat tali supposito, cum suppositum filii in esse personali constituatur generatione passiva non repugnat tamen sibi

ex defectu alicuius esse, sive naturae, cum esse filii comprehendat omne esse et natura eius comprehendat omnem naturam et formaliter vel eminenter omnem perfectionem. ET cum dicitur quod tunc quodlibet agens esset omnipotens, quia potest omnia, quae sibi non repugnant, respondet doctor quod illa repugnantia in agentibus creatis est ex defectu alicuius naturae, quam agens creatum nec formaliter habet, nec eminenter, puta si ignis non potest frigefacere, hoc est pro tanto, quia sibi deficit esse frigidum; sive natura frigiditatis, et ideo non est simile quod pro simili introducitur arguendo. Unde ad maiorem declarationem huius dicit doctor noster et bene, quod si pater non posset generare, cum eius supposito ex formali suo constitutivo generare non repugnet, oportet quod sibi repugnaret ex defectu alicuius perfectionis sive naturae, et per consequens pater non esset omnipotens. Etiam conclusio, quam ille ex dicto argumento assertive infert, est simpliciter falsa, cum dicit, relinquatur ergo quod de ratione omnipotentiae sit attingere omne illud, quod absolute et in se non implicat contradictionem. Si enim illa illatio esset bona, tunc inter duo necessario sequeretur unum, scilicet quod vel filius non esset omnipotens, cum non possit in actum generationis, vel quod generatio in divinis simpliciter et secundum se sit impossibilis et contradictionem implicet, et tunc nec pater posset generare, quarum utrumque est contra fidem apostolicam et catholicam. SUNT AUTEM quidam alii, qui satis conformiter dicunt penes opinionem nostri doctoris in hac materia. Dicunt enim quod ex hoc non est aliqua divina persona omnipotens, quod habeat divinam essentiam cum omni respectu, qui fundatur in ea, quia tunc pater non esset omnipotens, cum careat ipsa filiatione, sed ex hoc solo dicitur omnipotens, quia habet essentiam divinam, quae secundum se est omnipotentia. Quaelibet ergo divina persona habet omnipotentiam, cum quaelibet habeat divinam essentiam, licet non quaelibet possit generare, quia potentia generandi ad explendum actum generationis coexigit paternitatem, licet eam intrinsece non includat. Et ideo solus pater generat, quia in solo patre potentia generandi coniungitur tali respectui. ISTA OPINIO, si bene consideratur a doctore nostro, in nullo quasi videtur discrepare, propter quod miror de quibusdam de nostris, qui dicunt se doctorem nostrum velle salvare, et tenere in omnibus suis conclusionibus, et tamen hanc opinionem impugnant. Primo sic inconueniens esse videtur quod aliquod posse ponatur in aliquo, quod tamen nunquam reducatur in esse, sed potentia generandi, quae est in patre, in nulla alia persona potest poni in esse, ergo etc. 2. Praeterea, si idem lumen in sole existens illuminat et calefacit, in alio corpore tantummodo illuminaret, illud corpus non diceretur aequae potens, sicut sol, sic dato quod eadem potentia, quae est in patre ad creandum et generandum, sit in filio ad creandum et non ad generandum. Filius ex hoc non diceretur aequae potens patri. 3. Praeterea, essentia absoluta non est potentia, sed solum ut est principium actus, et ideo cum unum suppositum potest principiari aliquem [193] actum, quem alterum non potest, licet in illis suppositis dici possit eadem essentia, non tamen eadem potentia. SED QUIA illa non minus sunt contra Doctorem nostrum, quam contra communem veritatem, ideo respondebo ad ea. Ad primum igitur dicendum quod maior non est vera si habeat actum adaequatum prius origine in alio supposito. Sed sic est quod potentia generandi, ut est in patre, est principium elicativum actus sibi totaliter adaequati, puta perfectissimae generationis. Si enim actus generationis non esset omnino adaequatus virtuti generativae ut est in patre, tunc filius in divinis non esset omnino perfectus. Etiam posset dici quod in filio non est posse generare, quamvis in ipso sit potentia generandi. Ad secundum dicendum quod, si illud corpus non faceret easdem operationes, quas facit sol, hoc esset ex parte alicuius absolutae perfectionis existentis in sole, quae non esset in hoc corpore et ideo non esset tale corpus aequae potens, sicut sol; sic autem non est in divinis, sicut iam patuit. Ad tertium dicendum quod potentia potest dupliciter considerari. Uno modo, ut est coniuncta omnibus necessario requisitis ad hoc, ut in actum prorumpat, respectu cuius est potentia. Secundo modo, ut non est actu talibus coniuncta. Primo modo maior est vera, sed non secundo modo. Dato enim quod in aliquo esset igneitas virtute divina sine omni calore, illud ut sic, nunquam principiaret actum generationis ipsius ignis, et tamen in se haberet veram potentiam generandi ignem, et ista videtur esse intentio Beati

Augustini libro 3. Contra Maximinum, ubi ait: ‘Absit ut ideo pater potentior sit filio, quia creatorem, scilicet filium genuit pater, filius autem non genuit creatorem, non enim non potuit, sed non oportuit’. Cum igitur logice loquendo, duae negationes faciant unam affirmationem, oportet quod exponatur. Non enim non potuit, id est potentiam generandi habuit, sed non oportuit, quia talis potentia in paterno supposito actum sibi totaliter coaequatum habuit. Unde sicut in patre propter hoc non deest potentia generandi, quia non potest alium filium generare, quam illum unigenitum, quem ab aeterno genuit. Sic non bene arguitur filium non habere potentiam generativam, quia alium filium non generat. SUNT ETIAM quidam alii, qui dicunt potentiam generandi non pertinere ad omnipotentiam, ad cuius declarationem premittunt quasdam suppositiones, quarum prima est quod, cum in Deo non sit passiva potentia, ideo omnipotentia est potentia activa. Secunda est quod obiectum activae potentiae est ens possibile, non tamen possibile tale, quod opponitur simpliciter impossibili, quia sic quaelibet divina persona est ens possibile, quia etiam personam patris non est impossibile esse, et tamen non potest esse terminus activae potentiae, ergo obiectum activae potentiae erit possibile, quod opponitur ei, quod est formaliter necesse; cum igitur quaelibet divina persona sit formaliter necesse esse, patet quod omnipotentia non potest esse respectu alicuius divinae personae ad intra. Ex quibus etiam patet quod potentia generandi non pertinet ad omnipotentiam, cum sit respectu divinae personae, et quod filius est omnipotens, quamvis non possit generare et quod omnes tres divinae personae sint aequae omnipotentes et intensive et extensive. ET ILLUD probant quidam alii sic. Omnipotentia est potentia non ad esse, sed ad agere. Unde aliquis dicitur omnipotens, non quia potest esse omnia, sed quia potest agere omnia. Cum ergo generare in divinis, sive potentia generandi sit idem quod esse patrem, ideo non pertinent ad omnipotentiam, et ideo sicut non arguit impotentiam in filio, quod non potest esse pater, sic non arguit impotentiam in eo, quod non potest generare. 3. Praeterea, potentia activa est principium transmutandi alterum secundum quod alterum, sed potentia generativa in divinis non transmutat alterum secundum quod alterum, quia terminus generationis, puta divina essentia non est alterum a generante. Etiam filius, qui est terminus totalis ipsius generationis, non est alterum vel aliud a patre. SED ILLUD non videtur esse consonum dictis sanctorum, quia Augustinus De fide ad Petrum expresse dicit quod ‘pater non esset omnipotens, si non posset producere filium, seu aequalem creatorem’. Ex quo ego arguo sic. Illud necessario cadit sub omnipotentia, ad cuius negationem negatur omnipotentia. Sed, ut patet in predicta auctoritate Augustini, ad negationem potentiae generandi in patre sequitur negatio omnipotentiae, ergo ex eadem auctoritate patet quod omnipotentia non solum est ad extra activa, sed etiam ad intra in divinis productiva. Patet etiam quod non solum omnipotentia est respectu possibilis, ut distinguitur contra formaliter necesse, verum etiam ut distinguitur contra omne illud, quod non est impossibile, unde quamvis patrem esse non sit impossibile, patrem tamen productum esse est simpliciter impossibile, quia tunc pater non esset pater, quod implicat contradictionem. 2. Praeterea, si ex hoc, quod potentia passiva non est in divinis sufficienter arguitur omnipotentiam, quae est in divinis, esse potentiam activam, tunc eodem modo sequitur potentiam generandi in divinis esse potentiam activam, quod est contra te et fundamentum tuum. ET PER HOC patet ad illam primam deductionem, quam facit primus doctor. Ad secundum patet ex his, quae dixi in tertia conclusione, ubi probavi quod potentia generativa est vere productiva. Ad tertium patet quod philosophus per illa verba describit potentiam activam prout reperitur in istis rebus materialibus, ubi producens et productum differunt per naturas absolutas. Non enim vidit Aristoteles hanc ineffabilem generationem in qua generans et genitum totaliter conveniunt in absoluto, et tantummodo diferunt relative. Etiam possemus dicere filium esse alterum a patre non neutraliter, sed masculine, nec essentialiter, sed suppositaliter.

EX PRAEDICTIS ETIAM apparet, quid sit dicendum, quantum ad alios tres articulos quaestionis. AD ARGUMENTUM principale nego minorem. Ad probationem dicendum quod non est bona consequentia, non potest generare, ergo non habet potentiam generandi; etiam in creaturis, puta in specie humana, quamvis aliquis habeat potentiam generandi, si tamen sibi deficeret aliquod instrumentum necessario requisitum ad actum generationis humanae, ipse sic haberet potentiam generandi, quod tamen non posset generare. Sic, quia filius habet potentiam generandi non sub respectu proposito ad actum generationis, immo sub opposito ipse non potest generare.